

Lidt om våbenmodtagelse

Uffe Klausen

Her i 50-året for Danmarks besættelse går tankerne tilbage til de fem mørke år. På selve dagen for besættelsen, den 9. april var jeg på vej hjem fra Århus og så tyske orlogsfartøjer i Lillebælt. Begivenhederne gjorde et stærkt indtryk på mig, og jeg havde en følelse af afmagt. Hvad kunne man gøre? Bare være passiv eller hvad? Det varede længe, før man kom over choket, men så begyndte modstanden så småt at tage form.

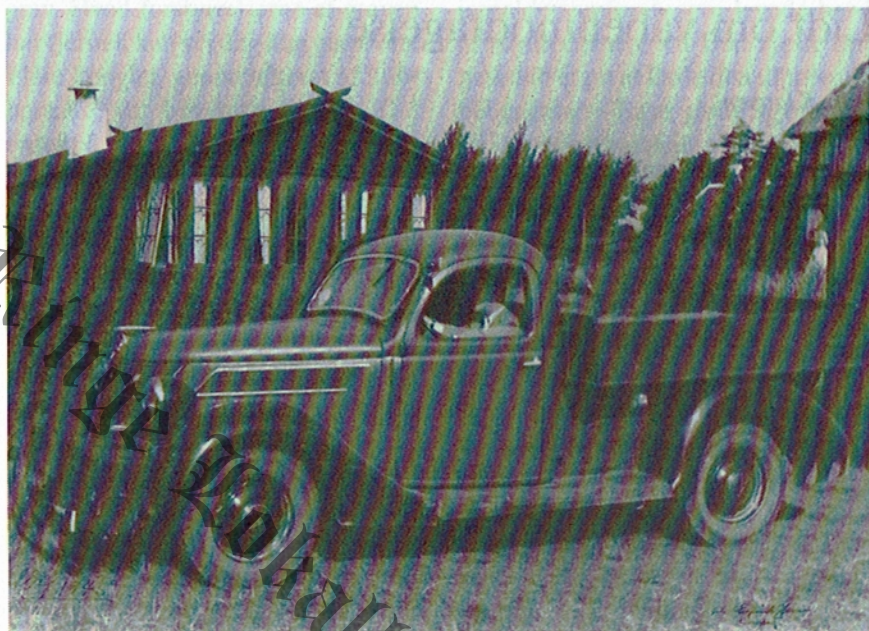
Først med uddeling af illegale blade — »Frit Danmark«, »Land og Folk«, m.fl... Jeg husker ikke nøjagtigt, hvordan forbindelsen til disse blade kom i stand. Der måtte jo ikke være noget skriftligt. Det var for farligt.

Men så kom jeg ind i selve modstandsbevægelsen, der for mit vedkommende betød medvirken ved våbenmodtagelser. Det skete gennem noget familie i Jylland, hvortil vi havde sendt penge pr. giro. Pengene gik til »folk under jorden« eller familier, hvor forsørgerne var dræbt eller i koncentrationslejr. En mand, der præsenterede sig som Frederiksen, dukkede en dag op på tjærefabrikens kontor. Han »legitimerede« sig med en girokvittering fra omtalte familie, og det viste sig, at det var ingeniør Erik Frandsen, modtagechef for Fyns-området. Han spurgte, om jeg kunne organisere en vogn til

brug for kommunikation. Det var en ret let opgave, for vi havde på fabrikken en Ford-varevogn, som kunne køre på såvel benzin som gengas, og Erik Frandsen syntes, at den var velegnet til formålet.

Den første opgave bestod i at finde velegnede nedkastningspladser ud fra et generalstabskort. Det skulle være steder med skov, store gårde og åbne marker. Så slulle man ud at se på de udvalgte steder. Der måtte ikke være el- eller telefonledninger i nærheden og slet ikke tyske forlægninger eller lytteposter. Erik Frandsen meddelte resultatet af undersøgelserne til London, og de godkendte pladser fik kodenavne, Peter, Britta og hvad det nu kunne være. De ældre husker sikkert udsendelserne fra BBC London. Fra efteråret 1944 sluttede de gerne med hilsen til Gerda, Henry osv. En del af navnene var fyldstof, men nogle var altså kodenavne på bestemte nedkastningspladser. Så var det bare om at rykke ud, når det rigtige navn lød.

Min første modtagelse var den 4. oktober 1944. Da var der hilsen til bl.a. Rikardt. Det var en plads ved Gelskov. Min gode ven, Svend »Fragtmand« og jeg havde på forhånd aftalt at stjæle købmand Knudsens lastvogn, når kodeordet lød. Den var nemlig benzindrevet, fordi den i påkommende tilfælde var udset til

Tjærefabrikkens varevogn.

brug ved sanitetstjeneste. Bevæbnet med nedstryger og brækjern gik vi løs på hængelåsen til garagen på Søvej. Men det lavede så meget støj, at vi brækkede lås og det hele itu. Vi havde egentlig tænkt os at skubbe vognen ud og så starte den ved at lade den løbe i gang ned ad Søvej. Men indbruddet havde lavet så meget støj, at vi lige så godt kunne starte den i garagen og så se at komme væk i en fart. Med slukkede lygter kørte vi til Gelskov. Her var omkring 30 mand fra Odense parat til modtagelsen. Af sikkerhedsgrunde »kendte vi ikke hverandre. Der blev stillet lygter op, og den engelske maskine kom ind over pladsen og kastede 12 containere, desværre for langt mod vest, så de

faldt i nogle træer. Det lykkedes os kun at få reddet 7 containere. De blev i en fart læsset på lastvognen, og så kørte Svend Fragtmand og jeg til et frugtlager i nærheden af Køng og læsede containerne af der. På hjemvejen gik der ild i bilens elektriske system. Det fik vi dog slukket, men måtte forlade bilen, medbringende en reservedunk med benzin. Det var jo kostbare dråber. Vi gik 5 km til dyrlægen i Allested, som Svend kendte godt og stolede på. Herfra ringede jeg til Falck og fik dem til at hente bilen. Dyrlægen ringede til dyrlæge Folkeresen i Ringe og bad om »hjælp til en syg ko«, og således kom vi velholdne til Ringe, før det blev lyst.

Min opgave ved denne første

modtagelse var nærmest at være hjælper, men senere blev jeg af Erik Frandsen sat til at instruere Fåborg-Ringe og Svendborg grupperne i våbenmodtagelse. Det er vanskeligt så mange år efter at huske de forskellige kodenavne og våbenmodtagelser i detaljer. Det var jo ikke så heldigt at skrive for meget ned. Men den 1. november 1944 fandt der en modtagelse sted på Nordskovpladsen, vist nok under kodenavnet August, og det var en gruppe fra Svendborg, der var modtagehold. Min opgave var at påse, at gruppen greb tingene rigtigt an og bagefter rapportere om modtagelsens forløb til Erik Frandsen. Ved denne lejlighed blev der nedkastet 24 containere, hvoraf én dog gik i stykker.

Ved de første modtagelser måtte man lede maskinerne til pladsen ved hjælp af signaler fra lygter, og maskinerne måtte ofte cirkle over pladsen, før de kunne kaste lasten på det rigtige sted. Dette medførte risiko for, at tyskerne skulle nå at pejle maskinen. Senere fik man en eureka, et pejleapparat, der kunne lede maskinerne nøjagtigt ind på den rigtige kurs til målet.

Deltagerne på modtageholdene havde hver deres bestemte opgaver, og kun vagtposterne var bevæbnede, og disse våben ankom først med de lastbiler, der skulle transportere containerne bort. Det var bedst sådan, hvis nogen af modtageholdet skulle blive stoppet af tyske patruljer. Disse våben skulle efter modtagelsen afle-

veres til den eller de lastbiler, som kørte containerne bort. Det kunne dog ske, at man i skyndingen glemte det eller ikke nåede det. Så engang måtte jeg sammen med Svend Fragtmand på cykler transportere ca. 20 våben bort. På vejen væk hørte vi motorlarm, og vi måtte søge tilflugt i vejgrøften. Der lå vi så og så tyskerne køre forbi ca. 10 min. efter, at den sidste container var lastet. Våbnene kørte jeg dagen efter til mit sommerhus ved Elsehoved. Det gjaldt i øvrigt om ikke at tabe fatningen, hvis der skete noget uforudset. En eftermiddag skulle jeg sammen med lederen af de væbnede styrker i Svendborg transportere en eureka fra Svendborg til Odense på den omtalte varevogn. Eurekaen stod i sin kuffert på ladet og så ikke særlig fordægtig ud. Ved Kirkeby-skoven blev vi standset af nogle tyske vagtposter. Min ledsager ville gribe til våben, men jeg sagde til ham, at han skulle gemme dem under sædet. Så rullede jeg vinduet ned og fremviste min køretilladelse og spurgte: »Wollen Sie mitfahren?« Så var den klaret. Køretilladelsen var udstedt af den tyske kommandant i Ringe, der var antinazist. Jeg skulle bruge den i mit daglige arbejde med at køre rundt og sælge tjæreolier og se på veje. Den blev senere duplikeret, så andre kunne få glæde af den. Den almindelige tysker havde jo stor respekt for dokumenter.

Den 26. november 1944 var jeg med til en modtagelse på Holstenshuspladsen under kodenavnet Vera.

Det skete egentlig ved en tilfældighed. Erik Frandsen skulle inspicere ved den pågældende lejlighed, og på vejen fra Odense til Holstenshus-pladsen tog han mig med. Det var Fåborg gruppen, der stod for modtagelsen, og den forløb planmæssigt. Men da Frandsen og jeg cyklede fra pladsen, kort efter at den sidste container var kastet, blev vi standset af de udsatte (danske) vagtposter. Desværre havde vi i skyndingen ikke fået opgivet kodeordet. Der blev spurgt: »Min cykel er punkteret, har du lappesager?« Derpå skulle svaret være: »Nej, men jeg har en pumpe« Men det vidste vi altså ikke, og måtte pænt vente, til den sidste container var kørt bort. Hvert år den 26. november samles Fåborg-gruppen for at mindes dagen, men en del er jo efterhånden faldet fra.

Der kunne også opstå andre misforståelser. Erik Frandsen havde aftalt med London, at der ingen modtagelser skulle være nytårsaften, fordi det ville vække for megen opsigt, hvis modtagefolkene forlod et selskab denne aften. I tillid dertil var jeg til selskab hos en af mine venner. Erik Frandsens kone og søn boede i denne tid »under jorden« hos mine forældre på Rolighedsvej, og nytårsaften var faldskærmsmanden Erik Hecht Johansen og dennes kone der også. Under omtalte selskab blev jeg ringet op af Svend Jacobsen fra Svendborg, som talte noget om »et selskab«. Jeg svarede, at jeg mente, at det var aflyst. Men da jeg senere kom ned på

Rolighedsvej, hvortil Erik Frandsen også var kommet, og vi hørte kodenavnene fra BBC, kunne jeg se på Erik Frandsen, at der var nogle misforståelser. Han havde hørt kodenavnet på Nordskovpladsen. Vi måtte tage derud i selskabstøj for at lyse maskinen hjem, dvs. retur. Vi frøs bravt, men der kom ingen maskine inden for den aftalte tid. Derimod fandt der en modtagelse sted ved Brændegårds-sø samme aften.

Det var lige ved at gå galt efter en i øvrigt vellykket modtagelse på Langeskov-pladsen i marts 1945. Godset skulle afleveres på Krumstrup ved Ringe. På vej dertil strejkede den gasdrevne lastvogn, og mens man bakkede for at få den i gang igen, så man en gruppe folk komme mod sig. Man sprang ned i grøften og tog ladegreb på gevæerne parat til at skyde. Det viste sig dog at være en del af modtageholdet, der havde holdt en lille pause, og man undgik heldigvis at skyde på hinanden.

Der blev nedkastet forskellige containertyper, som det vil føre for vidt at komme nærmere ind på. Blot skal det nævnes, at der også kunne være cykeldæk, trøjer, sokker eller støvler. Det var kun ganske lidt af det nedkastede, som tyskerne fik fat i, for man skyndte sig at få sagerne væk. Rekorden var 9 min. for at få 24 containere væk — sat af Fåborg-gruppen. Kun et par mand fra modtageholdene blev taget, men det betød, at jeg måtte gå under jorden. I Svendborg tog tyskerne to brødre i marts

1945. Den ene blev straks skudt, og den anden var så chokeret, at han røbede mit navn og pladsen på Langeskov ved Stenstrup. Jeg opholdt mig forskellige steder i de sidste par måneder, til sidst hos en præst i Odense i et værelse, som ingen andre turde bo i, fordi det lå ud til Stiftstidende, som man frygtede, at tyskerne ville sprænge i luften.

Jeg havde i almindelighed ikke våben på mig, det var for risikabelt. Men jeg havde en pistol og en håndgranat gemt i et rum ved gasgeneratorens forfilter på den omtalte varevogn. Men hvis jeg var ude at køre med våben, havde jeg pistol og håndgranat på forsædet. Skulle jeg blive stoppet, var det min hensigt at træde ud med pistol og håndgranat afsikret og så håbe, at tyskerne ikke turde skyde. Skød de, ville håndgranaten eksplodere, og alle ville blive dræbt. Måske kunne jeg få dem til at lægge deres våben op i varevognen. Det var

nok en vel optimistisk idé, og det blev heldigvis aldrig aktuelt. Den omtalte varevogn var i øvrigt godt egnet til våbentransport. Under ladet var der oprindeligt et reservehjul. Det havde jeg fjernet og yderligere savet hul ud under forsædet, så der blev plads i længden til bazookaer.

På et tidspunkt hørte vi rygter om, at tyskerne ville fjerne al den benzin, som Falck havde i deres tanke. Vi skyndte os at gøre nogle tjæretønder rene og fyldte dem så med den dyrebare benzin. Der blev mindst 12 tønder ud af det. Dem kørte vi til Tåsinge og dryssede dem ned i en vejgrøft med passende mellemrum.

Meningen med det hele var jo at bevæbne en så stor del af undergrundshæren som muligt, da en afsluttende kamp i Danmark var én af mulighederne. Men det tyske sammenbrud kom så pludseligt, at det ikke kom dertil og heldigvis for det.

Maj 1945. Til venstre: Jørgen Folkersen. I midten: Uffe Klausen, nedkastningschef for våbenmodtagelse på Sydbyn. Til højre: Svend Pedersen.

(foto I.H.P.)